REPUBLIKA E SHQIPËRISË

KOMISIONERI PËR MBROJTJEN NGA DISKRIMINIMI
DREJTORIA E HETIMIT ADMINISTRATIV

Nr. 105 Prot. Tiranë, më 18 .01.2023

V E N D I M

Nr. 6 , datë 18 .01. 2023

Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi[1], bazuar në ligjin nr. 10221, datë 04.02.2010 "*Për Mbrojtjen nga Diskriminimi*", të ndryshuar,[2] mori në shqyrtim ankesën Nr.113 regj, datë 03.08.2022, të paraqitur nga Fondacioni "Së bashku"[3], përfaqësuar nga znj. Suela Lala, Drejtore Ekzekutive, kundër Bashkisë Kamëz, me pretendimin për diskriminim të personave me aftësi të kufizuar për mosgarantimin e aksesueshmërisë në Pallatin e Kulturës, Bashkia Kamëz.

Në përfundim të shqyrtimit të ankesës, Komisioneri,

K O N S T A T O I:

I. Parashtrimi i fakteve sipas subjektit ankues.

Në ankesën e paraqitur pranë Komisionerit, pala ankuese parashtron se, që prej muajit prill 2022 është duke zbatuar nismën "*Të rinjtë për gjithëpërfshirjen*" në Bashkitë Kamëz Vorë dhe Kavajë. Në këtë kuadër, në Bashkinë Kamëz është ngritur grupi i të rinjve aktivist, të cilët nga inspektimi në terren në Bashkinë Kamëz, kanë konstatuar disa problematika për garantimin e aksesueshmërisë për personat me aftësi të kufizuara në Pallatin e Kulturës, Bashkia Kamëz.

Nga takimet që grupi i aktivistëve ka realizuar me personat me aftësi të kufizuara që jetojnë në Bashkinë Kamëz, ata janë shprehur se, rampa ka sjellë një sërë problematikash dhe ka patur persona të cilët janë rrëzuar si rezultat i mungesës së respektimit të standarteve të aksesueshmërisë në ndërtimin e rampës. Gjithashtu, në ambientet e Pallatit të Kulturës

[1] Në vijim do t'i referohemi me shkurtesën Komisioneri.
[2] Në vijim do t'i referohemi me shkurtesën LMD.
[3] Në vijim do t'i referohemi "Pala ankuese"

ndodhet biblioteka e qytetit, e cila është e vendosur në katin e dytë dhe është i pamundur aksesimi i saj, si rezultat i mungesës së ashensorit apo mekanizmave të tjerë.

Sa më sipër, pala ankuesi kërkon nga Komisioneri konstatimin e diskriminimit të personave me aftësi të kufizuar nga Bashkia Kamëz për mosgarantimin e aksesueshmërisë në Pallatin e Kulturës, Bashkia Kamëz.

II. Ndjekja e procedurës për shqyrtimin e ankesës nga Komisioneri

Komisioneri mori në shqyrtim ankesën bazuar në kompetencën e parashikuar nga neni 32, pika 1, gërma "b", të LMD, që i jep të drejtën për të shqyrtuar ankesat e paraqitura nga organizatat që kanë një interes të ligjshëm, për çështje që lidhen me interesa kolektive.

Bazuar në dispozitën e mësipërme ligjore rezulton se, kërkesën për të filluar një procedurë administrative pranë Komisionerit mund t'a bëjë edhe një palë e cila nuk pretendon diskriminim në emrin e vet, pra që nuk ka një interes legjitim të drejtpërdrejtë të vetin. Në këtë rast që kjo palë të legjitimohet për të bërë ankesë dhe për të filluar një procedurë administrative pranë Komisionerit, duhet të provojë se është mbajtëse e interesave kolektive, të cilat mund të cënohen nga procedura konkrete administrative. Një palë e tillë duhet të provojë lidhjen e detyrueshme, të drejtpërdrejtë që duhet të ekzistojë ndërmjet veprimtarisë që ajo kryen dhe çështjes së paraqitur pranë Komisionerit.

Bazuar në nenin 3, pika 11, të LMD, përcaktohet se: *"Organizatat me interesa legjitime" janë ato organizata, të cilat janë të regjistruara në Republikën e Shqipërisë dhe kanë si objekt të deklaruar të veprimtarisë së tyre mbrojtjen e të drejtave të njeriut, ose u ofrojnë ndihmë viktimave të diskriminimit."*
Nga aktet e administruara rezulton se, Fondacioni "Së bashku" është një organizatë jofitimprurëse, regjistruar si person ëk, me vendimi nr. 427, datë 18.06.2013, të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë. Bazuar në ankesën e paraqitur Fondacioni "Së bashku" nuk pretendon se është cënuar në interesin e tij të ligjshëm dhe të drejtpërdrejtë, por pretendon diskriminimin e personave me aftësi të kufizuar për mosgarantimin e aksesueshmërisë në Pallatin e Kulturës, Bashkia Kamëz.

Bazuar në statutin dhe aktin e themelimit, Fondacioni "Së bashku", është një organizatë jofitimprurëse e krijuar, me qëllimin që t'u përgjigjet nevojave të grupeve të përjashtuara në Shqipëri, duke përfshirë personat me aftësi të kufizuara.

Sa më sipër, Komisioneri vlerëson se provohet lidhja e detyrueshme, e drejtpërdrejtë që duhet të ekzistojë ndërmjet veprimtarisë së ankuesit dhe çështjes që kjo organizatë ka paraqitur, duke vlerësuar përfundimisht se ankuesi legjitimohet para Komisionerit për të paraqitur ankesën objekt shqyrtimi.

Bazuar në nenin 7 të LMD, mbrojtja nga diskriminimi, garantohet ndaj çdo veprimi apo mosveprim të autoriteteve publike ose personave fizikë a publikë që marrin pjesë në jetën dhe sektorët publikë apo privatë, që krijojnë baza për mohimin e barazisë ndaj një personi apo grupi personash, ose që i ekspozon ata ndaj një trajtimi të padrejtë dhe jo të barabartë, kur ata ndodhen në rrethana të njëjta apo të ngjashme, në krahasim me persona të tjerë apo grupe personash.

Ankesa e paraqitur është në përputhje me kërkesat e nenit 33, pika 3, të LMD-së dhe u pranua për shqyrtim, pasi nuk ekziston asnjë nga shkaqet për mospranim të përcaktuara nga neni 33, pika 4, të LMD. Në zbatim të parashikimeve ligjore, të neneve 32 dhe 33, të LMD, Komisioneri shqyrtoi çështjen duke ndërmarrë hapat si më poshtë:

1. Me shkresën nr.1120/1 prot., datë 05.08.2022, Komisioneri ka njoftuar dhe kërkuar informacion nga Bashkia Kamëz, në cilësinë e subjektit kundër të cilit është paraqitur ankesa. Me anë të kësaj shkrese, Bashkisë Kamëz i'u kërkua informacion në lidhje me çështjet e mëposhtme:

- Infomacion mbi përmbushjen e aspekteve që lidhen me aksesueshmërinë (ambientet e brendshme dhe të jashtme) për personat me aftësi të kufizuara sipas legjislacionit në fuqi, në godinën e Pallatit të Kulturës.
- Çfarë masash janë marrë për evidentimin e nevojave për përshtatshmërinë e godinës së Pallatit të Kulturës?
- Kur është ndërtuar godina ku është i vendosur Pallati i Kulturës"? Çfarë investimesh janë kryer ndër vite në këtë godinë, kur është investimi i fundit që është realizuar në këtë godinë dhe sa ka qenë vlera e inevstimeve të realizuara? A kanë prekur investimet aspekte që kanë të bëjnë me aksesueshmërinë e godinës dhe sa ka qenë vlera financiare e përshtatshmërisë në raport me vlerën totale të investimit/eve?
- A është bërë identifikimi i godinave që shërbejnë si institucione me karakter kulturor në ëksionin e Bashkisë Kamëz, të cilat kanë nevojë për përshtatje me qëllim sigurimin e aksesueshmërisë për përsonat me aftësi të kufizuar? A është planifikim i fondeve të nevojshme për përshtatjen dhe afateve kohore për realizimin e përshtatshmërisë së godinave të cilat janë identifikuar se nuk plotësojnë kushtet e përshtatshmërisë/aksesueshmërisë për personat me aftësi të kufizuar?

2. Me shkresën nr.7419 prot., datë 19.08.2022[4], Bashkia Kamëz ktheu përgjigje në lidhje me kërkesën e mësipërme të dërguar nga Komisioneri, duke parashtruar ndër të tjera :

Biblioteka ndodhet në ambientet e Pallatit të Kulturës, e cila ofron shërbimin e dixhitalizimit për mundësinë e leximit të librave *online* për personat të cilët kanë mundësi të frekuentojnë personalisht ambientet e bibliotekës. Biblioteka do të transferohet së shpejti në katin e parë me qëllim aksesueshmërinë e saj nga të gjithë qytetarët. Bashkia thekson se, një pjesë e madhe e aktiviteteve kulturore zhvillohen në katin e parë të Pallatit të Kulturës si dhe në

[4] Protokolluar pranë Komisionerit me nr.1120/2 prot., datë 24.08.2022.

sheshin e qytetit. Aktualisht në Pallatin e Kulturës ndodhet rampa me qëllim ofrimin e aksesimit të personave me aftësi të kufizuara në ambientet e saj.

Punimet për ndërtimin e Pallatit të Kulturës kanë përfunduar në vitin 2010, por vënia e ambienteve për sa i përket shërbimeve të saj në funksion të qytetarëve, është realizuar në vitin 2012.

Bashkia Kamëz është duke marrë të gjitha masat e nevojshme për hartimin, projektimin dhe zbatueshmërinë e saj lidhur me përshtatshmërinë e godinës së Pallatit të Kulturës me qëllim frekuentimin e saj nga të gjitha grup-moshat me karakteristika të veçanta.

Bashkia Kamëz parashtron se, në kuptim të ligjit nr.10221/2010 "*Për Mbrojtjen nga Diskriminimi*", i ndryshuar, si njësi e vetëqeverisjes vendore, ajo nuk ka kryer asnjë akt diskriminues. Në asnjë moment Bashkia Kamëz nuk ka patur për qëllim të diskriminojë personat me aftësi të kufizuar, por përkundrazi është përpjekur gjithmonë në kuadër të mundësive objektive për të realizuar modifikimet dhe përshtatjet e duhura dhe të nevojshme për personat me aftësi të kufizuara.

3. Bazuar në nenin 33/8, të LMD, ku parashikohet se: *"Kur e sheh të përshtatshme, komisioneri zhvillon një seancë dëgjimore publike dhe fton palët dhe çdo person tjetër të interesuar"*, si dhe për të sqaruar të gjitha faktet dhe rrethanat e çështjes, me shkresën nr. 1120/4 prot., datë 29.09.2022, Komisioneri njoftoi palët për zhvillimin e një seance dëgjimore.

Seanca dëgjimore u zhvillua datën 18.10.2022 ora 10:00, me pjesëmarrjen e Fondacionit "Së Bashku", përfaqësuar nga znj. Shirla Preni, e pajisur me autorizim datë 18.10.2022 dhe Bashkizë Kamëz, përfaqësuar nga z.A.Gj dhe znj. S.L, sipas autorizimit nr. 9478 prot., datë 17.10.2022.

Gjatë seancës dëgjimore, përfaqësuesit e Bashkizë Kamëz, sikurse në komunikimin shkresor të mbajtur me Komisionerin, konfirmuan vullnetin e institucionit për të zhvendosur bibliotekën në katin e parë. Të pyetur gjatë seancës në lidhje afatet kohore për realizimin e zhvendosjes së bibliotekës, përfaqësuesit e Bashkisë Kamëz u shprehën se ky proces kërkonte kohën e vet dhe se nuk mund të jepnin një afat kohor se kur mund të realizohej zhvendosja. Në lidhje me rampën në hyrje të Pallatit të Kulturës, përfaqësuesit e Bashkizë Kamëz u shprehën se, shumë shpejt bashkia do të merrte masa për rregullimin e rampës.

Gjatë seancës dëgjimore, përfaqësuesit e Bashkisë Kamëz, nuk vunë në dispozicion informacion në lidhje me hartimin e planit të masave nga ana e kësaj bashkie, me qëllim mënjanimin e pengesave në ofrimin e shërbimeve publike për personat me aftësi të kufizuara, sipas detyrimit të përcaktuar në VKM nr.1074, datë 23.12.2015 "*Për përcaktimin e masave për mënjanimin e pengesave në komunikim dhe infrastrukturë në ofrimin e shërbimeve publike për persoonat me aftësi të kufizuara"* (në vijim VKM nr. 1074/2015) dhe se në lidhje me këtë çështje do të dërgonin informacionin në vijim të seancës dëgjimore.

Përfaqësuesja e Fondacionit "Së Bashku", deklaroi se për ata si palë ankuese, ishte e rëndësishme rregullimi i situatës para se Komisioneri të shprehej me një vendim.

Bazuar në pikën 9, të nenit 33, të LMD, përcaktohet se: *"9. Kur e sheh të përshtatshme, komisioneri kërkon të arrijë marrëveshje pajtimi mes ankuesit dhe personit kundër të cilit është paraqitur ankesa."* Bazuar në këtë kompetencë ligjore, si dhe duke vlerësuar qëndrimin e palëve gjatë seancës dëgjimore, Komisioneri i'u parashtroi palëve nëse ata mund të arrinin një marrëveshje me pajtim në lidhje me problematikën e parashtruar dhe qëndrimet e tyre në rast të arritjes së një marrëveshje t'ia komunikonin Komisionerit.

4. Në vijim të seancës dëgjimore, me *e-mail* datë 07.11.2022, pala ankuese, informoi Komisionerin se: *"Sjellja e bibliotekës në katin e parë të ndërtesës nuk është e dobishme sepse rampa është e rrezikshme dhe nuk mund të përdoret nga personat me aftësi të kufizuara, për shkak të mungesës së standardeve të duhura teknike. Ne vlerësojmë disponueshmërinë e bashkisë për të planifikuar dhe bërë ndryshime në mënyrë që objekti të jetë i aksesueshëm për personat me aftësi të kufizuara, por nuk do ta ndalojmë ankesën tonë deri sa të shohim një ndryshim konkret që e bën objektin gjithëpërfshirës për të gjithë qytetarët e Bashkisë."*

5. Në kushtet kur midis palëve nuk ishte bërë e mundur arritja e një marrëveshje, Komisioneri çmoi se procedurat për shqyrtimin e kësaj çështje, duhet të vijonin. Me shkresën nr. 1120/5 prot., datë 09.11.2022, Komisioneri, për nevoja të shqyrtimit të mëtejshëm të ankesës, kërkoi nga Bashkia Kamëz të depozitonte informacion në lidhje me çështjet e mëposhtme:

- A ka Bashkia Kamëz një plan konkret masash afatshkurtra, me afat konkret kohor dhe fondin përkatës të parashikuar për sigurimin e standardeve teknike, në lidhje me rampën në Pallatin e Kulturës?
- A ka hartuar Bashkia Kamëz një plan masash për zbatimin e kërkesave të Vendimit të Këshillit të Ministrave Nr. 1074, datë 23.12.2015 "*Për përcaktimin e masave për mënjanimin e pengesave në komunikim dhe infrastrukturë në ofrimin e shërbimeve publike për personat me aftësi të kufizuara",* ku të përfshihet:
    - evidentimi i objekteve ekzistuese dhe i shërbimeve, për të cilat nevojitet përshtatshmëria;
    - planifikimi progresiv i fondeve të nevojshme për përshtatjen;
    - përcaktimi i afatit kohor për realizimin e përshtatshmërisë.

Bashkia Kamëz, nuk depozitoi pranë Komisioneri asnjë informacion në lidhje me çështjet e mësipërme.

III. Vlerësimi i fakteve nga Komisioneri gjatë proçesit të shqyrtimit të çështjes.

A. Lidhur me trajtimin e padrejtë, disfavoriuzues dhe të pabarabartë.

Komisioneri ka shqyrtuar çështjen bazuar në situatën e konstatuar, provat dhe informacionin e administruar gjatë procedurës administrative të zhvilluar.

Pala ankuese në çështjen në objekt shqyrtimi është një organizatë jofitimprurëse, e cila ushtron veprimtarinë e saj ndër të tjera në promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave të personave me aftësi të kufizuar. Pala ankuese pretendon se mungesa e aksesueshmërisë në Pallatin e Kulturës, në Bashkinë Kamëz, diskriminon personat me aftësi të kufizuar.

Për të marrë informacion dhe për të shqyrtuar pretendimet e ngritura nga pala ankuese lidhur me mungesën e aksesueshmërisë në shkollë, Komisioneri i'u drejtuar Bashkisë Kamëz, në cilësinë e subjektit kundër të cilit është paraqitur ankesa objekt shqyrtimi, duke kërkuar informacion nëse godina e Pallatit të Kulturës plotësonte standardet e aksesueshmërisë, sipas parashikimeve të legjislacionit në fuqi.

Në bazë të provave të administruara gjatë shqyrtimit të ankesës, rezultoi se, Pallati i Kulturës, në Bashkinë Kamëz është ndërtuar në vitin 2010, ndërsa ofrimi i shërbimeve në këto ambiente është realizuar në vitin 2012. Në katin e parë të godinës zhvillohen të gjitha aktivitetet e Pallatit të Kulturës, ndërsa në katin e dytë të kësaj godinë ndodhet biblioteka. Rezulton që godina e Pallati të Kulturës, nuk është e pajisur me ashensor ose ndonjë mekanizëm tjetër për të bërë të mundur aksesimin e bibliotekës, e cila ndodhet në katin e dytë të saj, nga ana e personave me aftësi të kufizuar.

Gjatë shqyrtimit të ankesës, Bashkia Kamëz, deklaroi se do të merrte masa për të zhvendosur bibliotekën në katin e parë të godinës së Pallatit të Kulturës, duke bërë të mundur në këtë mënyrë që ajo të aksesohet nga personat me aftësi të kufizuar. Pala ankuese e prapësoi këtë qëndrim të mbajtur nga bashkia Kamëz, se zhvendosja e bibliotekës në katin e parë të godinës së Pallatit të Kulturës do të eleminonte pengesat dhe do të bënte të mundur aksesin e personave me aftësi të kufizuar, pasi rampa pavarësisht se ekziston, nuk mund të përdoret nga personat me aftësi të kufizuar për shkak të mungesës së standarteve të duhura teknike.

Hyrja e Pallatit të Kulturës rezulton të jetë e pajisur me rampë, e cila u pretendua nga ana e palës ankuese se nuk është në përputhje me standardet e duhura teknike. Sipas pamjeve fotografike ku tregohet hyrja në godinën e Pallatit të Kulturës, rezulton se rampa e vendosur në ambientet e jashtme, në hyrje të ndërtesës, nuk është e rrethuar dhe nuk ka doreza mbajtëse. Gjatë seancës dëgjimore, përfaqësuesit e Bashkisë Kamëz u shprehën se, bashkia kishte në plan marrjen e masave për të rregulluar rampën ekzistuese.

Kuadri ligjor i zbatueshëm

Me ligjin nr. Nr. 108/2012 *"Për Ratifikimin e Konventës së OKB-së "Për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara"*[5], Shqipëria ka ratifikuar Konventën e OKB-së *"Për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara"*[6]. Bazuar në nenin 116, të Kushtetutës, ky akt ndërkombëtar i të drejtave të njeriut, jo vetëm që bëhet pjesë e të drejtës së brendshme e detyrueshme për t'u zbatuar, por ka përparësi ndaj ligjeve të tjera.

KDPAK përfaqëson standardin më të lartë të mbrojtjes së të drejtave të personave me aftësi të kufizuara. Qëllimi i Konventës është të promovojë, mbrojë dhe sigurojë që të gjithë personat me aftësi të kufizuar të gëzojnë plotësisht dhe në mënyrë të barabartë të gjitha të drejtat dhe liritë themelore të njeriut, si dhe të promovojë respektin e dinjitetin e tyre të lindur (Neni1, i Konventës).

Konventa nuk jep një përkufizim të aftësisë së kufizuar, por pranon se aftësia e kufizuar është një koncept evolues dhe se aftësia e kufizuar rezulton nga ndërveprimi ndërmjet personave me dëmtime dhe barrierave/pengesave të qëndrimit/mentalit dhe ambientit që pengojnë pjesmarrjen e tyre të plotë dhe efektive në shoqëri në nivel të barabartë me të tjerët (Preambula e KDPAK, gërma "e"). Rrjedhimisht në qendër të vëmendjes nuk duhet të jetë paaftësia/paaftësitë e mundshme, por kufijtë që ngre shoqëria, duke penguar gëzimin e të drejtave. Nga ana tjetër KDPAK pranon diversitetin e personave me aftësi të kufizuara.

Me qëllim që të bëhet e mundur që të gjithë personat me aftësi të kufizuar të mund jetojnë në mënyrë të pavarur dhe të marrin pjesë plotësisht në të gjitha aspektet e jetës, KDPAK vendos mbi shtetet detyrimin për të marrë masat e duhura për të siguruar akses për personat me aftësi të kufizuar, në baza të barabarta me të tjerët, në ambientet fizike, transport, informacion dhe komunikim, përfshirë dhe teknologjitë dhe sistemet e informacionit dhe komunikimit, si dhe në mjete apo shërbime të tjera të hapura apo të siguruara për publikun, si në zonat urbane dhe ato rurale. Këto masa, të cilat duhet të përfshijnë identifikimin dhe eliminimin e pengesave dhe barrierave, zbatohen ndër të tjera për, ndërtesa, rrugë, transport dhe mjete të tjera në ambiente të brendshme apo të jashtme. (neni 9/1 KDPAK).

Aksesueshmeria ose e thënë ndryshe heqja e pengesave/barrierave, është një parakusht që personat me aftësi të kufizuar të marrin pjesë në baza të barabarta me të tjërët në shoqëri, për të jetuar në mënyrë të pavarur, për të gëzuar gjithë të drejtat dhe liritë e parashikuara. Për rrjedhojë, aksesueshmëria është ngushtësisht e lidhur me barazinë dhe mosdiskriminimin e personave me aftësi të kufizuara. Aksesueshmëria duhet të sigurohet për të gjithë personat me aftësi të kufizuar, pavarësisht nga lloji i aftësisë së kufizuar. Për rëndësinë që aksesueshmëria

[5] Në vijim do t'i referohemi me shkurtesën KDPAK.

[6] Ratifikuar me ligjin Nr. 108/2012 *"Për Ratifikimin e Konventës së OKB-së "Për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara".*

paraqet, parashikohet nga KDPAK si një e drejtë më vete në nenin 9, por edhe si një nga parimet themelore që përshkon të gjithë Konventën, sipas nenit 3.

Në pikën 2, të nenit 9, të KDPAK, parashikohet se: *"2. Shtetet palë duhet gjithashtu të marrin masat e duhura: a) për të zhvilluar, shpallur dhe monitoruar implementimin e udhëzimeve dhe standardeve minimale për mundësimin e mjeteve dhe shërbimeve të hapura apo të siguruara për publikun;..."*

Në frymën e Konventës, është miratuar, ligji nr. 93/2014 *"Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara*" (*në vijim ligji nr. 93/2014*). Në nenin 3, pika 9, të ligjit të sipërcituar, përcaktohet se: *"9."Persona me aftësi të kufizuara" janë individët që kanë dëmtime afatgjata fizike, mendore, intelektuale ose ndijore, dëmtime të cilat, në bashkëveprim me pengesat e ndryshme, përfshirë ato mjedisore dhe të qëndrimit, mund të pengojnë pjesëmarrjen e plotë dhe efikase të këtyre personave në shoqëri, në kushte të barabarta me të tjerët."*

Në nenin 3, pika 1, të ligjit nr. 93/2014, përcaktohet: *"Aksesueshmëri" është mënjanimi i pengesave të të gjitha llojeve"*. Më tej në pikën 3, të këtij neni parashikohet se: *" 3. "Pengesat" nënkupton: a) pengesat sociale, veçanërisht qëndrimet, stereotipet e sjelljen tutelore; b) pengesat mjedisore, përfshirë vështirësitë në komunikim që kanë personat me dëmtime ndijore, veçanërisht ata me dëmtime në shikim dhe dëgjim, ata për të cilët komunikimi verbal është i kufizuar ose i pamundur e personat që kërkojnë formate të thjeshta për t'u lexuar dhe për t'u kuptuar; c) pengesat infrastrukturore, përfshirë ato në banesa, hapësira dhe shërbime publike; ç) pengesat institucionale, përfshirë ato në legjislacion dhe politika."*

Në përputhje me qasjen e KDPAK edhe ky ligj sanksionon se garantimi i aksesueshmërisë nëpërmjet mënjanimit të pengesave të të gjitha llojeve është një nga parimet e këtij ligji (neni 3/ç) dhe se jetesa e pavarur e personave me aftësi të kufizuar mund të sigurohet nëpërmjet garantimit të aksesueshmërisë, përfshirë aksesin në jetën kulturore dhe sportive.

Në nenin 5, pika 1, të ligjit nr. 93/2014, përcaktohet *:"1. Jetesa e pavarur u siguron personave me aftësi të kufizuara zgjedhje, kontroll dhe liri të njëjta me të tjerët, kur është nevoja, nëpërmjet ofrimit të mbështetjes dhe të ndihmës, bazuar në zgjedhjen dhe aspiratat e vetë individit për nevojat e jetës së përditshme, përfshirë aksesin në strehim, transport, shëndetësi, kujdes social, arsimim, punësim dhe shërbime e mundësi të tjera, si dhe nëpërmjet pjesëmarrjes në të gjitha sferat e jetës, përfshirë jetën familjare, komunitare dhe qytetare."*

Sipas germës "ç", të pikës 2, të nenit 5, të ligjit nr.93/2014, parashikohet : *" 2. Politikat shtetërore mbështetin personat me aftësi të kufizuara që të kenë akses në të gjitha sferat e jetës e, ndër të tjera, të kenë akses përkatësisht: .... ç) në qendra kulturore, sportive dhe qendra të tjera publike;;..."*

Për mënjanimin e pengesave mjedisore dhe infrastrukturore, Këshilli i Ministrave, ka miratuar vendimin nr. 1074, datë 23.12.2015 *"Për përcaktimin e masave për mënjanimin e pengesave në komunikim dhe infrastrukturë në ofrimin e shërbimeve publike për persoonat me aftësi të kufizuara"*. Ky vendim përcakton masat për zbatimin dhe unifikimin e rregullave, në bazë të të cilave mënjanohen pengesat mjedisore dhe infrastrukturore për të bërë të mundur aksesin në strehim, transport, shëndetësi, kujdes social, arsimim, punësim dhe shërbime për personat me aftësi të kufizuara. Sipas këtij vendimi, janë pengesa infrastrukturore: a*) pengesat fizike si burim vështirësish për lëvizjen e kujtdo dhe në mënyrë të veçantë të atyre që, për çfarëdolloj arsyeje, kanë një aftësi lëvizëse të kufizuar, të përhershme ose të përkohshme; b) pengesat që kufizojnë ose pengojnë këdo në përdorimin komod dhe të sigurt të hapësirave, pajisjeve e të pjesëve përbërëse; c) mungesa e mjeteve dhe e sinjalizimeve që lejojnë orientimin dhe njohjen e vendeve e të burimeve të rrezikut për këdo dhe, në veçanti, për personat me shikim apo dëgjim të kufizuar* (Kreu I, pika 3). Ky vendim është i detyrueshëm si ndaj sektorit publik ashtu edhe atij privat, përfshin si ndërtesat e reja ashtu edhe ato ekzistuese, e në mënyrë të veçantë ato mjedise ku ofrohen shërbime publike. (Kreu I, pika 4).

Sipas pikës 2, të Kreut 2, të VKM Nr. 1074/2015, çdo kërkesë teknike për përshtatshmërinë e objekteve të reja dhe atyre ekzistuese, parqeve, shesheve dhe rrugëve zbatohet sipas dispozitave të parashikuara në Vendimin nr.1503, datë 19.11.2008, të Këshillit të Ministrave, "*Për miratimin e rregullores "Për shfrytëzimin e hapësirave nga ana e personave me aftësi të kufizuara*" (*në vijim VKM nr. 1503/2008/Rregullorja*). Ndër të tjera, në këtë rregullore parashikohet sa më poshtë vijon:

"PJESA I
Zbatimi i rregullave për eliminimin e barrierave arkitektonike në banesat, hapësirat dhe shërbimet publike

Kreu I
Të përgjithshme

Neni 1
Objekti, qëllimi dhe fusha e aplikimit
1. Objekti i kësaj rregulloreje është përcaktimi i kërkesave teknike për eliminimin e pengesave që përcaktohen si "barriera arkitektonike".
2. Kjo rregullore ka për qëllim zbatimin e rregullave për eliminimin e barrierave arkitektonike në banesat, hapësirat dhe shërbimet publike.
3. Fusha e aplikimit të saj shtrihet në:
- të gjitha objektet publike të reja të ndërtuara me fondet e buxhetit të shtetit apo private si dhe në objektet private, që ndërtohen në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë;
- godinat dhe hapësirat publike, ndërtimet e reja me karakter të përkohshëm, ose në ato ekzistuese nëse do t'i nënshtrohen rikonstruksionit;

- ndërtesat dhe hapësirat publike që i nënshtrohen çfarëdolloj ndërhyrjeje ndërtimi që ka të bëjë me heqjen e kufizimit të mundësisë së pamjes dhe fushëpamjes, që të paktën, qoftë edhe pjesërisht, është pjesë e ndërhyrjes;
- ndërtesat dhe hapësirat publike që janë, tërësisht ose pjesërisht, objekt i ndryshimit të destinacionit nëse do të jetë në përdorim publik, si edhe për shërbime të veçanta për përdorim publik.

Neni 2
Përshtatja e objekteve ekzistuese
1. Në ndërtesat dhe hapësirat publike ekzistuese, edhe pse nuk janë objekt ristrukturimi ose riorganizimi funksional, duhet të evidentohen dhe te llogariten të gjitha mundësitë për përshtatje, të cilat mund të përmirësojnë shfrytëzimin në bazë të kërkesave që janë në këtë rregullore.
2. Çdo ndërtesë duhet të pajiset, nën kujdesin e administratorit publik apo privat të ndërtesës, me një sistem thirrjesh që të aktivizojë një shërbim ndihme në mënyrë të tillë që t'u lejojë personave me aftësi të kufizuara lëvizjen ose ndijimin e shërbimit me zë.
3. Në objektet e banimit publike/private dhe në banesa vetjake, përfshi edhe ato të hapura për publikun, aplikohen rregullat dhe standardet e përcaktuara në këtë rregullore.
4. <u>Nuk mund të ofrohen kontribute ose lehtësime nga ana e shtetit dhe e enteve të tjera publike për realizimin e punimeve publike ose të shërbimeve publike në kundërshtim me këto rregulla dhe standarde.</u>

Neni 3
"19. <u>Përpunimi relievor</u> - është përpunimi përfundimtar me reliev i sipërfaqes së ecjes.
20. <u>Vija relievore drejtuese</u> - është përpunimi me reliev i sipërfaqes së ecjes e dedikuar për drejtim të lëvizjes së personave që nuk shikojnë dhe/ose me shikim të dobësuar, e cila në fund të rrugës dhe në vendin e ndërrimit të drejtimit të lëvizjes përcakton atë me ndërrimin e strukturës relievore me gjerësi së paku 40 cm.
21. <u>Vija relievore paralajmëruese</u> - është përpunim me reliev i sipërfaqes së ecjes, e cila vendoset me qëllim të paralajmërimit të personave që nuk shohin dhe/ose me shikim të dobësuar për rrezikun nga komunikacioni.
22. <u>Fusha relievore paralajmëruese</u> - është përpunimi me reliev i sipërfaqes së ecjes, e cila shërben për paralajmërim të personave që nuk shikojnë dhe/ose me shikim të dobësuar të ndryshimit të nivelit të lëvizjes."

Në nenet 18 dhe 19, të Pjesës së Parë të Rregullores, parashikohet se, hapësirat e jashtme të ndërtesës dhe elementet përbërëse të tyre, si dhe sinjalistika, duhet të jenë të përshtatura sipas specifikimeve të parashikuara nga dispozitat respektive të rregullores (pikat 2 të nenit 4 dhe standardet e pikës 2 të nenit 8 të Pjesës së Dytë të kësaj Rregulloreje dhe rregullat e pikës 3 të nenit 4 të Pjesës së Dytë të kësaj Rregulloreje), në mënyrë që të mund të jenë të arritshme nga ana e personave me aftësi të kufizuar.

Sipas nenit 9, të Pjesës së Parë të Rregullores, përcaktohen rregulla të posaçme për shkallët dhe platformat, të cilat duhet të jenë në përputhje me kriteret e përcaktuara nga neni 4, pikat 1.10 dhe 1.11 dhe pikat 2.10 dhe 2.11, të nenit 8, të Pjesës së Dytë të Rregullores.

Sipas nent 17, i cili ka të bëjë me njësitë e mjedisit dhe përbërësit e tyre si dyert, dyshemetë, kornizat e jashtme, orenditë fikse, terminalet e impianteve, shërbimet higjienike, ballkonet, tarracat, kalimet horizontale, shkallët, platformat, ashensorët, shkallët e shërbimit, platformat ngritëse, etj, vlejnë rregullat e përcaktuara në pikën 1, të nenit 4, dhe standardet e përcaktuara në pikën 2, të nenit 8, të Pjesës së Dytë të kësaj Rregulloreje.

Në Pjesën e Dytë të Rregullores, përcaktohen rregullat teknike dhe standardet për garantimin e mundësisë së hyrjes, përshtatshmërisë dhe fushpamjes në ndërtesa. Disa nga parashikimet e kësaj pjesë të rregullores janë si më poshtë:

"Kreu I
Të Përgjithshme

Neni 1
Fusha e aplikimit
Rregullat e përfshira më poshtë aplikohen në:
- ndërtesat private që ndërtohen të reja, rezidenciale ose jo;
- ndërtesat rezidenciale publike të financuara nga buxheti i shtetit, që ndërtohen të reja;
- ristrukturimet e ndërtesave private dhe publike;
- hapësirat e jashtme të ndërtesave të lartpërmendura në zonat e përcaktuara.

Kreu III
Zbatimi i rregullave

Neni 7
Zbatimi dhe shmangia nga rregullat
1. Standardet që përmban neni 8 në pjesën e dytë të kësaj rregulloreje, janë të detyrueshme për t'u zbatuar. Zgjidhjet teknike që përcaktohen në nenin 9 të pjesës së dytë të kësaj rregulloreje edhe pse nuk mbështeten në standardet e dhëna në këtë rregullore, janë të pranueshme nëse u përgjigjen kritereve të projektimeve të cilat plotësojnë rregullat nëpërmjet reduktimit të dimensioneve me zgjidhje të veçanta hapësinore ose teknologjike.
2. Në projekt propozohen zgjidhje alternative për specifikimet dhe zgjidhjet teknike, që i përgjigjen kritereve të projektimit. Në këtë raste çdo ndryshim duhet shoqëruar nga relacioni i ilustruar me grafikët e nevojshëm për të treguar alternativën e propozuar dhe ekuivalentin ose cilësinë më të mirë të rezultateve që rrjedhin nga zbatimi i tyre.

3. Përputhshmëria e projektit me rregullat dhe standardet e dhëna në rregulloren e miratuar me këtë vendim dhe përshtatshmëria e zgjidhjeve të mundshme alternative certifikohen nga profesionistë të përgatitur pranë zyrave të kontrollit të projektit.
4. Rregullat dhe standardet e këtij vendimi, janë të shmangshme vetëm për ndërtesat ose pjesë të tyre, të cilat në respektim të rregullave teknike specifike, nuk mund të realizohen pa pengesa arkitektonike, ose për vende të posaçme teknike në të cilat hyrja u rezervohet vetëm personave të specializuar.
5. Në ndërhyrjet e ristrukturimit, lejohen shmangiet në rastin e pamundësisë teknike në lidhje me elementet strukturore dhe të impianteve, të cilat vërtetohen paraprakisht. Shmangiet lejohen vetëm nga autoritetet kompetente, përcaktuar në pikën 3 të këtij neni."

Në nenin 4, të Pjesës së Dytë të Rregullores, përcaktohen në mënyrë të detajuar kriteret e projektimit për arritshmërinë, për njësitë e mjedisit dhe përbërësit e tij si dhe hapësirat e jashtme. Ndërsa në Kreun IV, të Pjesës së Dytë, të Rregullores, përcaktohen standardet dhe zgjidhjet teknike të detyrueshme për t'u zbatuar me qëllim për të garantuar mundësinë e hyrjes dhe përshtatshmërinë e ndërtesave nga ana e personave me aftësi të kufizuar. Konkretisht në nenin 8, të kësaj Rregulloreje, përcaktohen në mënyrë të detajuar standardet funksionale dhe të përmasave në ndërtesa, të detyrueshme për t'u respektuar. Në pikën 2.11, të nenit 8 të Rregullores, parashikohen standarded që duhet të respektojë platforma e pjerrët/rrampa. Konkretisht në këtë dispozitë parashikohet :
" 2.11 Platformat e pjerrëta (rampat)
Konsiderohet i arritshëm kalimi i një disniveli deri në 320 cm nëpërmjet platformave të pjerrëta të vendosura njëra pas tjetrës. Rampa duhet të plotësoj kushtet:
- pjerrtësi të lejuar deri në 1:20 (5%);
- gjerësi së paku 120 cm në hapësirat e jashtme, gjegjësisht më së paku 90 cm në hapësirat e brendshme;
- shesh pushime horizontale me dimensione minimale prej 150 x 150 cm ose 140 x 170 cm në drejtim të tërthortë dhe 170 cm në drejtim gjatësor nga ana e kundërt e lëvizjes, e vendosur në çdo 10 m të gjatësisë së rampës,
- sipërfaqe relievore kundër rrëshqitëse;
- rrethim të ndërtuar me dorëza mbajtëse në pjesën e pambrojtur, ose në pamundësi një bordurë të paktën me 10 cm lartësi;
- dorezë mbajtëse me diametër 4 cm, e formatuar në mënyrë që mund të kapet me pëllëmbë, e vendosur në dy lartësi - prej 60 cm dhe 90 cm;
- rrethim i rampës, i cili gjendet në hapësirat e jashtme, doreza mbajtëse e tij e realizuar në mënyrë të tillë që të mos jetë e ndjeshme nga ndryshimet termike ;
- rrethim me sipërfaqe prej qelqi i shënuar dukshëm;
- përdorim i shenjave të përshtatjes sipas fig. 1.5, 1.7 dhe 1.8 të shtojcës A.
Përcaktimet dhe kushtet e rampave janë paraqitura në figurën 6 të shtojcës B
Pjerrësia e platformave nuk duhet t'i kalojë 8%. Janë të pranueshme pjerrësi më të larta, në rastet e përshtatshmërisë, të lidhura me zhvillimin linear efektiv të platformës."

Sipas nenit 18, të pjesës së dytë, të Rregullores, ndërtesat duhet të jenë të pajisura me një plan orientues, sipas kritereve të posaçme të parashikuara nga kjo dispozitë.

Kreu VI, i Pjesës së Dytë të Rregullores, përmban rregullime lidhur me realizimin e rregullave për përshtatjen dhe shfrytëzimin e hapësirave nga ana e personave me aftësi të kufizuar. Në nenin 30, të këtij Kreu, parashikohet respektimi i elementëve lidhur me përshtatjen, sipas natyrës dhe qëllimit të objektit/ndërtesës. Në pikën 2, të nenit 30, përcaktohet ndër të tjera se:

" Neni 30
Respektimi i elementeve të përshtatjes sipas natyrës dhe qëllimit të objektit

Ndërtesat publike, me destincian për ushtrimin e një veprimtarie prodhuese, duhet të projektohen dhe të realizohen duke respektuar rregullat e standardet e përshtatjes të dhëna në pjesën e dytë të kësaj rregulloreje, në përputhje me qëllimin për të cilin ato ndërtohen sipas neneve përkatëse.
....
8. Ndërtesat ku kryhen aktivitetet kulturore:
- nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), 18 dhe 19 për bibliotekat universitare;
- nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), 18 dhe 19 pika 2 për qendrat e kulturës;
- nenet: 8 (pikat 2.1, 2.9, 2.6), 18 dhe 19 pika 2 për muze, galeri, koleksion dhe ekspozitë në hapësira prej 300 m² dhe më shumë;

Në paragrafin e fundit të nenit 30, përcaktohet se: "*Përveç elementeve të përshtatjes në pjesët e objektit me destinacion kryerjen e veprimtarisë së biznesit, objekti për çdo pjesë tjetër të tij duhet të përshtatet me elementë sipas funksionit dhe detyrimisht përshtatjet sipas përcaktimit nga pika 1 - 15 të këtij neni."*

Referuar parashikimeve të mësipërme të bëra në VKM nr. 1503/2008, ekzistojnë rregulla dhe standarde të mirëpërcaktuara dhe të detyrueshme për zbatim, të cilat duhet të përmbushin ndërtesat ku kryhen aktivitete kulturore, sikurse është në rastin objekt shqyrtimi ndërtesa e Pallatit të Kulturës, në Bashkinë Kamëz, për të eleminuar pengesat/barrierat dhe për të garantuar aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara.

Gjatë shqyrtimit të ankesës, rezultoi e provuar se ambientet e bibliotekës janë të vendosura në katin e dytë të ndërtesës së Pallatit të Kulturës dhe se ndërtesa nuk është e pajisur me ashensor ose ndonjë mekanizëm tjetër. Në këtë mënyrë, ambientet e bibliotekës dhe shërbimet që ofrohen, janë të pamundura që të aksesohen dhe të përdoren nga personat me aftësi të kufizuar që janë përdorues të karrocës me rrota apo duke paraqitur vështirësi ose pamundësi edhe për personat me aftësi të kufizuar, të cilët pavarësisht se nuk janë përdorues të karrocës me rrota, kanë vështirësi në lëvizje.

Pavarësisht qendrimit dhe gadishmërisë së treguar nga Bashkia Kamëz për të zhvendosur ambientet e bibliotekës në katin e parë të ndërtesës, ajo nuk arriti të tregojë se kishte hartuar një plan masash, me afate konkrete dhe burime financiare të përcaktuara, se kur do të realizohej zhvendosja e bibliotekës në katin e parë.

Gjatë shqyrtimit të ankesës, rezultoi gjithashtu e provuar se, rampa, e cila ekziston në hyrje të ndërtesës së Pallatit të Kulturës, nuk është brenda standardeve dhe kushteve tektike të kërkuara nga VKM nr.1503/2008 fakt ky që u pranua edhe nga Bashkia Kamëz, e cila deklaroi se parashikonte marrjen e masave për rregullimin dhe sjelljen e rampës ekzistuese brenda standardeve. Megjithatë, Bashkia Kamëz, sikurse në rastin e zhvendosjes së bibliotekës në ambientet e katit të parë të godinës së Pallatit të Kulturës, nuk arriti të tregojë përpara Komisionerit se kishte marrë masa konkrete për hartimin e një plani masash, me afate konkrete dhe burime financiare të përcaktuara, për të sjellë rampën ekzistuese në përputhje me kriteret teknike të kërkuara sipas legjislacionit në fuqi. Në këto kushte edhe angazhimi i Bashkisë Kamëz, për të zhvendosur bibliotekën në katin e parë, është një masë joefektive, pasi në kushtet kur rampa ekzistuese është jashtë kritereve teknike të kërkuara ajo është e papërdorshme nga ana e personave me aftësi të kufizuar dhe nuk garanton aksesin e tyre në godinën e Pallatit të Kulturës dhe përdorimin jo vetëm të bibliotekës por edhe të aktiviteteve dhe shërbimeve të tjera kulturore që ofrohen në Pallatin e kulturës.

Në Pallatin e Kulturës, përveç bibliotekës zhvillohen dhe organizohen aktivitete të ndryshme me natyrë kulturore në Bashkinë Kamëz. Në këtë kontekst, edhe në rast të zhvendosjes së bibliotekës në katin e parë të godinës së Pallatit të Kulturës dhe rregullimi i rampës në hyrje të ndërtesës, nuk do t'a bënte në vetvete, ndërtesën ku është i vendosur Pallati i Kulturës, dhe të gjitha shërbimet që ofrohen në këtë institucion, të aksesueshme për personat me aftësi të kufizuar. Këta të fundit, për shkak të mungesës së ashensorit ose mekanizmave të tjerë që mundësojnë aksesin në katin e dytë të ndërtesës, do të vazhdojnë të mbeten të përjashtuar nga aktivitetet e ndryshme kulturore që do të zhvillohen në katin e dytë pas zhvendosjes së bibliotekës për në katin e parë.

Duke mbajtur në konsideratë diversitetin e personave me aftësi të kufizuar, edhe nevojat e tyre për të siguruar aksesueshmërinë janë të ndryshme. Kështu që, vendosja e një rampe (edhe pse në rastin konkret nuk është në përputhje me standartet e kërkuara), nuk eleminon të gjitha pengesat/barrierat me të cilat përballen personat me aftësi të kufizuar. Nga faktet dhe provat e administruara rezultoi se, ndërtesa e Pallatit të Kulturës në Bashkinë Kamëz nuk është e akseueshme nga personat me aftësi të kufizuar në shikim, pasi mungojnë vijat me reliev për të orientuar këta persona.

Bazuar në konstatimet e mësipërme si dhe referuar standardeve dhe kritereve teknike të parashikuara nga VKM nr. 1503/2008, për ndërtesat në të cilat kryhen aktivitete kulturore,

rezulton e provuar se, Pallati i Kulturës në Bashkinë Kamëz, nuk plotëson kushtet e aksesueshmërisë për personat me aftësi të kufizuar.

Garantimi i aksesueshmërisë për personat me aftësi të kufizuar, sikurse më sipër rezulton, kërkon aplikimin e një sërë standardesh dhe kriteresh teknike, të cilat janë miratuar me VKM nr. 1503/2008. Është respektimi i këtyre standardeve dhe kritereve teknike, në tërësinë e tyre, që mundëson heqjen e barrierave/pengesave për personat me aftësi të kufizuara dhe mundëson që personat me aftësi të kufizuar të kenë akses në arsim në baza të barabarta me të tjerët. Ekzistenca e pengesave/barrierave infrastrukturore në ndërtesën e Pallatit të Kulturës në Bashkinë Kamëz, sjell si pasojë që personave me aftësi të kufizuara t'ju mohohet aksesi në këtë ndërtesë ku zhvillohen aktivitete kulturore.

Në bazë të nenit 25, të ligjit nr. 139/2015 *"Për vetëqeverisjen vendore"*, të ndryshuar, përcaktohen funksionet e njësive të vetëqeverisjes vendore, në fushën e e kulturës, sportit dhe shërbimeve argëtuese, duke parashikuar shprehimisht në pikat 2 e 3, të këtij neni, se : *"Bashkitë janë përgjegjëse për kryerjen e këtyre funksioneve: 2. Organizimin e aktiviteteve kulturore dhe promovimin e identitetit kombëtar e lokal, si dhe administrimin e objekteve që lidhen me ushtrimin e këtyre funksioneve. 3. Zhvillimin, mbrojtjen dhe promovimin e bibliotekave e të ambienteve për lexim, me qëllim edukimin e përgjithshëm të qytetarëve."*

Sa më sipër, rezulton se, është në përgjegjësinë e njësisë së vetëqeverisjes vendore që të sigurojë aksesueshmërinë e ndërtesave ku zhvillohen aktivitete kulturore, bibliotekat apo abmienteve për lexim. Objekt i ankesës në shqyrtim është Pallati i Kulturës, në juridiksionin e Bashkisë Kamëz, një ndërtesë ku zhvillohen aktitivitete kuturore dhe ku është vendosur njëkohësisht edhe biblioteka. Rrjedhimisht, Komisioneri arrin në përfundimin se, është në përgjegjësinë e Bashkisë Kamëz, si njësi e vetëqeverisjes vendore në juridiksionin e të cilës është administrimi i Pallati i Kulturës, të sigurojë aksesueshmërinë e kësaj ndërtese.

Bazuar në sa më sipër, Komisioneri arrin në përfundimin se, ndërtesa e Pallatit të Kulturës në Bashkinë Kamëz, nuk përmbush standardet teknike të miratuara për të siguruar aksesueshmërinë për personat me aftësi të kufizuar, e për rrjedhojë Bashkia Kamëz nuk ka përmbushur detyrimet ligjore në fuqi në lidhje me sigurimin e aksesueshmërisë për personat me aftësi të kufizuar. Meqënëse aksesueshmëria, është një parakusht që personat me aftësi të kufizuar të marrin pjesë në baza të barabarta me të tjërët në shoqëri, për të jetuar në mënyrë të pavarur, për të gëzuar gjithë të drejtat dhe liritë e parashikuara, Komisioneri vlerëson se dështimi për të përmbushur standardet teknike të miratuara me qëllim sigurimin e aksesueshmërisë, i ekspozon personat me aftësi të kufizuar ndaj një trajtimi të padrejtë dhe më pak të favorshëm në raport me personat e tjerë që nuk janë me aftësi të kufizuar.

B. Shkaku i mbrojtur

Pala ankuese pretendon diskriminim të personave me aftësi të kufizuar në Pallatin e Kulturës, në Bashkinë Kamëz, për shkak të mungesës së aksesueshmërisë.

Në nenin 1, të LMD, përcaktohet se: ***"Ky ligj rregullon zbatimin dhe respektimin e parimit të barazisë dhe mosdiskriminimit në lidhje me*** *racën, etninë, ngjyrën, gjuhën, shtetësinë, bindjet politike, fetare ose filozofike, gjendjen ekonomike, arsimore ose shoqërore, gjininë, identitetin gjinor, orientimin seksual, karakteristikat e seksit, jetesën me HIV/AIDS, shtatzëninë, përkatësinë prindërore, përgjegjësinë prindërore, moshën, gjendjen familjare ose martesore, gjendjen civile, vendbanimin, gjendjen shëndetësore, predispozicionet gjenetike, pamjen e jashtme,* ***aftësinë e kufizuar,*** *përkatësinë në një grup të veçantë, ose me çdo shkak tjetër".*

Referuar nenit 1, të LMD, shkaku i diskriminimit "*aftësia e kufizuar*" i pretenduar nga pala ankuese, konsiderohet si shkak i mbrojtur, pasi parashikohet si i tillë në LMD.

C. Lidhja e trajtimit të padrejtë, të pafavorshëm dhe të pabarabartë shkakun e mbrojtur.

KDPAK parashikon në nenin 9, të saj, të drejtën për aksesueshmëri si një të drejtë më vete, përpos parashikimit të aksesueshmërisë si një nga parimet mbi bazën e të cilit duhet të interpretohen të gjithë të drejtat e tjera për personat me aftësi të kufizuara. Neni 9, i KDPAK vendos mbi shtetet detyrimin për të marrë masat e duhura për të siguruar akses për personat me aftësi të kufizuar, në baza të barabarta me të tjerët.

KDPAK e cila përfaqëson standartin më të lartë të të drejtave të personave me aftësi të kufizuara, sanksionon në nenin 30 të saj, të drejtën e personave me aftësi të kufizuar në bazë të barabartë me të tjerët për të marrë pjesë në jetën kulturore, argëtim, kohën e lirë dhe sport. Për të siguruar këtë të drejtë, KDPAK, ngarkon shtetet me disa detyrime, ndër të tjera, për të marrë të gjitha masat e duhura për të siguruar që personat me aftësi të kufizuar gëzojnë akses në institucionet apo shërbimet kuturore, si p.sh: teatrot, muzetë, kinematë, bibliotekat dhe shërbimet për turistët dhe aq sa është e mundur, gëzojnë mundësi hyrjeje për në monumentet dhe sheshet me rëndësi për kulturën kombëtare. (neni 30/1/c KDPAK)

Parimi i barazisë dhe i mosdiskriminmit, sanksionohet nga Kushtetuta në nenin 18, si një parim i përgjithshëm që përshkon të gjitha të drejtat dhe liritë themelore të njeriut, prandaj ai duhet të gjejë shprehjen e tij në të gjithë legjislacionin shqiptar si dhe të zbatohet nga të gjithë, si nga institucionet edhe nga individët.

Gjykata Kushtetuese në disa vendime të saj ka ka interpretuar nenin 18 të Kushtetutës, si dhe ka theksuar se parimi i barazisë synon që të gjithë të jenë të barabartë në ligj dhe përpara ligjit, jo vetëm në të drejtat themelore të parashikuara në Kushtetutë por edhe në të drejtat e

parashikuara nga ligjet e tjera në fuqi. Gjykata është shprehur se*: "Barazia në ligj dhe para ligjit nuk do të thotë që të ketë zgjidhje të njëllojta për individë ose kategori personash që janë në kushte objektivisht të ndryshme. Barazia përpara ligjit dhe në ligj presupozon barazinë e individëve që janë në kushte të barabarta", si dhe "Vetëm në raste përjashtimore dhe për shkaqe të arsyeshme dhe objektive mund të përligjet trajtimi i ndryshëm i kategorive të caktuara që përfitojnë nga kjo e drejtë."* (shih vendimet nr. 39, datë 16.10.2007, nr. 4 datë 12.02.2010, nr. 34, datë 20.12.2015, të Gjykatës Kushtetuese)

Neni 14 i Konventës Evropiane për Drejtat e Njeriut (KEDNJ), ndalon diskriminimin në gëzimin e të drejtave dhe lirive të përcaktuara në të, duke mos parashikuar një të drejtë të veçantë në lidhje me aksesueshmërinë, ndërkohë që Protokolli 12-të i KEDNJ-së, i cili është ratifikuar nga Shqipëria, ndalon diskriminimin në lidhje me "*gëzimin e çdo të drejte të parashtruar nga ligji*" dhe kështu ofron mbrojtje më të madhe se sa neni 14, i cili lidhet vetëm me të drejtat e garantuara nga KEDNJ-ja. Në veçanti, fusha e mbrojtjes sipas nenit 1, të Protokollit të 12, të KEDNJ përfshin rastet kur personi është diskriminuar: *"a) në gëzimin e çdo të drejte ligjore të njohur shprehimisht me ligj të veçantë; b) në gëzimin e çdo të drejte që rrjedh nga një detyrim i qartë i autoritetit publik sipas legjislacionit të brendshëm, sa kohë autoriteti ka detyrimin të dëshmojë një sjellje të caktuar mbi bazën e ligjit të brendshëm; c) nga autoriteti publik në ushtrimin e kompetencës disckrecionare;d) nga çdo akt apo mosveprim tjetër i autoritetit publik".*

Gjithashtu, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ), në mënyrë të vazhdueshme ka interpretuar se trajtimi i diferencuar është diskriminues nëse ai nuk bazohet në ndonjë justifikim objektiv dhe të arsyeshëm, domethënë, nëse trajtimi i diferencuar nuk ndjek një qëllim legjitim ose nëse nuk ekziston një marrëdhënie e arsyeshme të proporcionalitetit ndërmjet mjeteve të përdorura dhe qëllimit që synohet të realizohet[7]. Sipas GJEDNJ-së, e drejta për të mos u diskriminuar e garantuar nga KEDNJ, gjithashtu cënohet kur pa një justifikim objektiv dhe të arsyeshëm shtetet dështojnë që të trajtojnë ndryshe personat situata e të cilëve është objektivisht e ndryshme[8]. GJEDNJ, shprehet se, ndalimi që rrjedh nga neni 14 do të krijojë detyrime pozitive për shtetet kontraktuese për të bërë dallimet e nevojshme ndërmjet personave ose grupeve, rrethanat e të cilëve janë në mënyrë të rëndësishme dhe domethënëse të ndryshme[9]. Për më tepër, GJEDNJ, shprehet se, neni 14, nuk e ndalon një shtet anëtar që t'i trajtojë grupet ndryshe për të korrigjuar "pabarazitë faktike" ndërmjet tyre;

[7] Shih: *Molla kundër Greqisë*, Vendim i Dhomës së Madhe, 2018, prg. 135; *Fábián kundër Hungarisë*, Vendim i Dhomës së Madhe 2017, prg. 113; *Abdulaziz, Cabales dhe Balkandali kundër Mbretërisë së Bashkuar*, 1985, prg.72.

[8] Shih: Çështja *Thlimmenos kundër Greqisë* [GC], nr. 34369/97, prg. 44, GJEDNJ 2000-IV; Çështja *J.D dhe A kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr.32949/17 dhe 34614/17, prg. 84, 24 tetor 2019.

[9] Shih: Çështja *J.D dhe A kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr.32949/17 dhe 34614/17, prg. 84, 24 tetor 2019.

në të vërtetë, në rrethana të caktuara, dështimi në përpjekje për të korrigjuar pabarazinë nëpërmjet trajtimit të ndryshëm, mund të shkaktojë në vetvete një shkelje të nenit 14[10].

LMD, është një ligj i cili është miratuar në bazë dhe në zbatim të nenit 18, të Kushtetutës. Në bazë të LMD, jo çdo diferencë në trajtim, konsiderohet diskriminim. Neni 6, i LMD, përcakton: *"Ndalimi i diskriminimit i përshkruar nga ky ligj nuk zbatohet në rastet kur ka një qëllim objektivisht të justifikueshëm dhe të përligjur në bazë të Kushtetutës, të marrëveshjeve apo akteve ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë dhe legjislacioni në fuqi".*

Sipas nenit 3, pika 1 të LMD, "diskriminimi" përkufizohet si: *"çdo dallim, përjashtim, kufizim apo preferencë, bazuar në cilindo shkak të mbrojtur në nenin 1 të këtij ligji, që ka si qëllim apo pasojë pengesën apo bërjen e pamundur të ushtrimit në të njëjtën mënyrë me të tjerët, të të drejtave e lirive themelore të njohura me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, me aktet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë, si dhe me ligjet në fuqi".*

Në pikën 1, të nenit 5, të LMD, sanksionohet ndalimi i diskriminimit, sipas formulimit vijues: "*1. Ndalohet diskriminimi për shkaqet e përmendura në nenin 1 të këtij ligji dhe mosmarrja në shqyrtim, sipas rasteve të përmendura në nenin 3 të këtij ligji, e një ankimi ose procedure, si dhe çdo formë tjetër sjelljeje që pengon zbatimin e parimit të trajtimit të barabartë."*

Në Kreun IV, të LMD, parashikohet një mbrojtje të posaçme nga diskriminimi në fushën e ofrimit të të mirave dhe shërbimeve. Konkretisht, në nenin 20, pika 1, dhe pika 2, germat "a" dhe "ë", të LMD parashikohet : *"1. Personi fizik ose ëk që ofron të mira apo shërbime për publikun, me pagesë ose jo, ndalohet të diskriminojë një person tjetër, i cili kërkon t'i arrijë ose t'i përdorë ato: a) duke refuzuar t'i japë një personi apo grupi personash të mira apo shërbime për shkaqet e përmendura në nenin 1 të këtij ligji; b) duke refuzuar t'i ofrojë një personi të mira apo shërbime në mënyrë të ngjashme, ose me cilësi të ngjashme, ose në kushte të ngjashme me ato në të cilat këto të mira apo shërbime i ofrohen publikut në përgjithësi. 2. Pika 1 e këtij neni zbatohet veçanërisht për: a) mundësi për të hyrë në një vend ku publiku lejohet të hyjë ose për të përdorur një vend, i cili lejohet për t'u përdorur nga publiku; ..... ë) lehtësi për argëtim, çlodhje e freskim; "*

Barra e provës në çështjet e diskriminit, është objekt i rregullimit të veçantë sipas LMD. Bazuar në nenin 33 pika 7/1, të LMD, sanksionohet se: *"Në rastet kur pala ankuese paraqet fakte mbi të cilat bazon pretendimin për sjelljen diskriminuese dhe në bazë të të cilave mund*

[10] Shih: Çështjen *Horváth dhe Kiss kundër Hungarisë*, nr. 11146/11, datë 29.01.2013, prg. 101; Çështjen *Thlimmenos*, cituar më lart, prg. 44; Çështjen *D.H. dhe të tjerët kundër Republikës Çeke* (GC), nr.57325/00, GJEDNJ 2007-IV, prg.175).

të prezumohet se ka pasur diskriminim, pala tjetër, kundër së cilës është paraqitur ankesa, detyrohet të provojë se faktet nuk përbëjnë diskriminim". Të njëjtin rregullim, në lidhje me barrën e provës parashikohet edhe nga Kodi i Procedurave Administrative. Konkretisht, në nenin në nenin 82, pika 2 të Kodit të Procedurave Administrative përcaktohet se: *"Në rastet kur pala paraqet prova mbi të cilat bazon pretendimin për sjelljen diskriminuese dhe në bazë të të cilave mund të prezumohet se ka pasur diskriminim, pala tjetër dhe/ose organi publik detyrohet të provojë se faktet nuk përbëjnë diskriminim, pavarësisht nga detyrimi i organit publik për të vënë në dispozicion të palëve provat e zotëruara prej saj"*.

Sa më sipër, pala ankuese duhet të krijojë një prezumim të diskriminimit (diskriminimi *prima facie*), barra më pas kalon tek subjekti që pretendohet se ka kryer diskriminimin, i cili duhet të tregojë se ndryshimi në trajtim nuk është diskriminues. Kjo mund të bëhet:

1. Ose duke vërtetuar se nuk ka ndonjë lidhje shkakësore midis shkakut të mbrojtur dhe trajtimit të pafavorshëm apo të pabarabartë.
2. Ose duke provuar që megjithëse ky trajtim është i lidhur me shkakun e pretenduar, ka një justifikim të arsyeshëm dhe objektiv.

Nëse subjekti që pretendohet se ka konsumuar sjelljen diskriminuese nuk është në gjendje të provojë njërën nga të dyja, atëherë do të jetë përgjegjëse për diskriminimin.[11]

Bazuar në faktet dhe provat e administruara, si dhe detyrimet që burojnë nga legjislacioni në fuqi, rezultoi e provuar se, Pallati i Kulturës, në Bashkinë Kamëz, nuk përmbush standardet e miratuara për sigurimin e aksesueshmërisë për personat me aftësi të kufizuar. Dështimi për të përmbushur standardet teknike të miratuara me qëllim sigurimin e aksesueshmërisë, i ekspozon personat me aftësi të kufizuar ndaj një trajtimi të padrejtë dhe më pak të favorshëm. Në këto kushte, Komisioneri vlerëson se, personat me aftësi të kufizuara, trajtohen në mënyrë më pak të favorshme për shkak se mospërmbushja e standardeve teknike i vendos ata përpara pengesave dhe barrierave, në raport me pjesën tjetër të personave që nuk kanë aftësi të kufizuar dhe nuk përballen me barriera/pengesa sikundër personat me aftësi të kufizuar.

Sa më sipër, rezulton plotësisht e provuar lidhja shkakësore midis shkakut të mbrojtur, që në rastin konkret është aftësia e kufizuar, dhe trajtimit të pafavorshëm dhe të pabarabartë të cilit i janë nënshkruar personat me aftësi të kufizuar, për shkak të mosrespektimit të standardeve të aksesueshmërisë, të miratuar nga aktet në fuqi si më sipër janë cituar.

Komisioneri vlerëson se, bazuar në faktet dhe provat e administruara, jemi në kushtet kur mund të prezumohet se ka patur diskriminim, pra të diskriminimit *prima facie*. Rrjedhimisht, bazuar në standardin e provës, Bashkia Kamëz, kishte barrën e provës që të provonte se, trajtimi i pabarabartë dhe më pak i favorshëm të cilit i janë nënshtruar personat me aftësi të

[11] https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-handbook-non-discrimination-law-2018_en.pdf, fq.232.

kufizuar për shkak të mungesës së aksesueshmërisë në ndërtesën e Pallatit të Kulturës, ka një justifikim objektiv dhe të arsyeshëm.

Aksesueshmëria është një parakusht për gëzimin efektiv të të drejtave të ndryshme nga personat me aftësi të kufizuara, përfshi edhe të drejtën për arsim. Megjithatë sipas KDPAK, sigurimi i aksesueshmërisë arrihet përmes realizimit progresiv.

Referuar Komentit të Përgjithshëm Nr.2 (2014), mbi nenin 9 "*Aksesueshmëria*", të miratuar nga Komiteti për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuar, parashikohet se: *"E drejta për aksesueshmëri për personat me aftësi të kufizuara sigurohet përmes zbatimit të rreptë të standardeve të aksesueshmërisë. Pengesat për të hyrë në objektet ekzistuese, ambjentet , mallrat dhe shërbimet e synuara ose të hapura për publikun duhet të hiqen gradualisht në një mënyrë sistematike dhe, më e rëndësishmja, të monitoruar vazhdimisht, me qëllim që të sigurohet aksesueshmëria e plotë".*

Kjo qasje parashikohet edhe në nenin 4, të ligjit nr. 93/2014 *"Për përfshirjen dhe aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara",* në bazë të të cilit është miratuar VKM nr. 1074, datë 23.12.2015 "*Për përcaktimin e masave për mënjanimin e pengesave në komunikim dhe infrastrukturë në ofrimin e shërbimeve publike për persoonat me aftësi të kufizuara"*. Në këtë VKM, parashikohet se planifikimi për realizimin e përshtatjes, nga ana e subjekteve të detyruara, do të realizohet në mënyrë progresive (Kreu I, pika 12).

Sipas pikës 10, të Kreut I, të VKM-së Nr.1074, datë 23.12.2015, parashikohet gjithashtu se: *"Në planin e masave përfshihet detyrimi i subjektit për: a) evidentimin e objekteve ekzistuese dhe të shërbimeve, për të cilat nevojitet përshtatshmëria; b) planifikimin progresiv të fondeve të nevojshme për përshtatjen; c) përcaktimin e afatit kohor për realizimin e përshtatshmërisë."*

VKM nr. 1074/2015 vijon më tej duke parashikuar në pikat 9, 10, 13 dhe 14 të tij se : *"9. Çdo subjekt, që ofron shërbime për publikun, është i detyruar që të miratojë një plan masash për zbatimin e kërkesave të këtij vendimi brenda 6 (gjashtë) muajve nga hyrja e tij në fuqi. 10. Në planin e masave përfshihet detyrimi i subjektit për: a) evidentimin e objekteve ekzistuese dhe të shërbimeve, për të cilat nevojitet përshtatshmëria; b) planifikimin progresiv të fondeve të nevojshme për përshtatjen; c) përcaktimin e afatit kohor për realizimin e përshtatshmërisë. 13. Çdo subjekt, sipas pikës 4, të këtij vendimi, ka detyrimin që, brenda 12 (dymbëdhjetë) muajve nga data e miratimit të planit të masave, të fillojë punën për të realizuar procesin e përshtatshmërisë lidhur me objektet ekzistuese dhe shërbimet e ofruara."*

Realizimi progresiv do të thotë që heqja e pengesave dhe sigurimi i aksesueshmërisë duhet të sigurohet në mënyrë të vazhdueshme dhe sistematike, por në çdo rast në mënyrë të qëndrueshme, efektive dhe brenda një kornize afatshkurtër dhe afatmesme.

Komentit të Përgjithshëm Nr.2 (2014), mbi nenin 9 "*Aksesueshmëria*", i miratuar nga Komiteti për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuar, përcakton se: *"Si minimum, situatat e mëposhtme në të cilat mungesa e aksesit ka penguar një person me aftësi të kufizuara të ketë akses në një shërbim ose objekt të hapur për publikun, duhet të konsiderohen si akte të ndaluara të diskriminimit të bazuar në aftësinë e kufizuar: (a) Kur shërbimi ose objekti është krijuar pasi janë prezantuar standardet përkatëse të aksesueshmërisë; (b) Aty ku aksesi mund të ishte dhënë në objekt ose shërbim (kur ai u krijua) nëpërmjet përshtatjes së arsyeshme........".*

Nga faktet dhe provat e administruara rezultoi se, Pallati i Kulturës është ndërtuar në vitin 2010 dhe është vënë në funksionim në vitin 2012. Pra, pavarësisht se standardet e aksesueshmërisë për ndërtesat ku zhvillohen aktivitete kulturore dhe bibliotekat ekzistojnë që prej vitit 2008, Bashkia Kamëz e cila ka ndërtuar godinën e Pallatit të Kulturës në vitit 2010, nuk i ka përmbushur këto këto standarde, duke dështuar që të sigurojë aksesueshmërinë për personat me aftësi të kufizuar.

Në Kreun I, pika 16, të VKM nr. 1074/2015, parashikohet se: *"16. Ndalohet dhënia e financimeve ose mbështetja financiare nga ana e shtetit apo enteve publike dhe jopublike/donatorëve për ndërtimin e një vepre, me qëllim ofrimin e shërbimit publik, nëse objekti nuk përmbush kërkesat e parashikuara në këtë vendim.".*

Sa më sipër rezulton se, Bashkia Kamëz ka ndërtuar godinën e Pallatit të Kulturës, në vitin 2010 në kundërshtim me parashikimin e mësipërm, i cili ndalon çdo financim, nëse objekti nuk përmbush kërkesat e parashikuara, për sa kohë që ndërtesa e Pallatit të Kulturës nuk përmbush kërkesat dhe standardet e aksesueshmërisë të parashikuara në këtë vendim.

Gjatë shqyrtimit të ankesës, Bashkia Kamëz, nuk vendosi në dispozicion asnjë informacion në lidhje me masat konkrete afatshkurtra me afatet kohore dhe fondet, për të rikonstruktuar rampën ekzistuese në ndërtesën e Pallatit të Kulturës, në përputhje me standarded dhe kriteret teknike në fuqi.

Bashkia Kamëz, nuk vendosi në dispozicion asnjë informacion në lidhje me hartimin e një plani veprimi, me afate kohore dhe fonde të përcaktuara, për eleminimin e barrierave infrastrukturore/artitektonike dhe sigurimin e standardeve dhe kritereve teknike të aksesueshmërisë, sipas legjislacionit në fuqi, për të gjithë ndërtesën e Pallatit të Kulturës, e në mënyrë të posaçme, por jo vetëm, për të siguruar aksesin për në katet e sipërme të ndërtesës, pajisjen e ambienteve të brendshme dhe të jashtme me shiritat orientues për personat që nuk shikojnë dhe pajisjen e ndërtesës me një plan orientues për lëvizje në ndërtesa.

Bashkia Kamëz, nuk vuri në dispozicion asnjë informacion në lidhje me evidentimin e objekteve ekzistues në juridiksionin e saj, për të cilat nevojitet përshtatshmëria, planifikimin progresiv të fondeve të nevojshme për përshtatjen dhe afatin kohor për realizimin e

përshtatshmërisë. Rezulton se, Bashkia Kamëz, nuk ka marrë asnjë masë për të siguruar aksesueshmërinë e objekteve apo shërbimeve në juridiksionin e saj për personat me aftësi të kufizuar. Komisioneri vlerëson se, nga ana e Bashkisë Kamëz nuk ka marrë masa për të punuar drejt realizimit gradual të aksesit universal, brenda kufijve të buxhetit në dispozicion.

Duke mbajtur në konsideratë gjithë sa më sipër, Komisioneri konstaton se, Bashkia Kamëz, në mënyrë të pajustifikuar, nuk ka ndërmarrë masa për heqjen e pengesave infrastrukturore/arkitektonike dhe sigurimin e aksesueshmërisë për personat me aftësi të kufizuar në Pallatin e Kulturës.

Referuar Komentit të Përgjithshëm Nr.2 (2014), mbi nenin 9 "*Aksesueshmëria*", të miratuar nga Komiteti për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara, parashikohet se:

"..........25. <u>Aksesueshmëria lidhet me grupet, ndërsa përshtatja e arsyeshme lidhet me individët. Kjo do të thotë se detyra për të ofruar akses është një detyrë ex ante. Prandaj, shtetet palë kanë për detyrë të ofrojnë aksesueshmërinë përpara se të marrin kërkesa individuale për të hyrë ose përdorur një vend ose shërbim.</u>......... Standardet e aksesueshmërisë duhet të jenë të gjera dhe të standardizuara................ Në përputhje me Konventën, shtetet palë nuk lejohen të përdorin masat shtrënguese si justifikim për të shmangur sigurimin e aksesueshmërisë graduale për personat me aftësi të kufizuara. Detyrimi për të zbatuar aksesueshmërinë është i pakushtëzuar, pra subjekti i detyruar që të sigurojë aksesueshmërinë nuk mund të justifikojë mosveprimin për t'a siguruar atë, duke iu referuar barrës për sigurimin e aksesueshmërisë për personat me aftësi të kufizuara. Detyrimi për përshtatjen e arsyeshme, përkundrazi, ekziston vetëm nëse zbatimi nuk përbën barrë të tepruar për subjektin.

26. Detyra për të ofruar përshtatje të arsyeshëm është një detyrë ex nunc, që do të thotë se është e detyrueshme që nga momenti kur një individ me dëmtim ka nevojë për të në një situatë të caktuar........ Këtu, standardet e aksesueshmërisë mund të jenë një tregues, por mund të mos merren si urdhërues. Përshtatja e arsyeshme mund të përdoret si një mjet për të siguruar akses për një person me aftësi të kufizuara në një situatë të caktuar............".

GJEDNJ në jurisprudencën e saj, lidhur me diskriminimin e personave me aftësi të kufizuara, ka mbajtur qëndrimin se: *"duke pasur parasysh nevojën për të parandaluar diskriminimin ndaj personave me aftësi të kufizuara dhe për të nxitur pjesëmarrjen dhe integrimin e tyre të plotë në shoqëri, marzhi i vlerësimit që gëzojnë shtetet në vendosjen e trajtimit të ndryshëm ligjor për personat me aftësi të kufizuara është ndjeshëm i reduktuar[12] dhe se për shkak të cenueshmërisë së veçantë të personave me aftësi të kufizuara, një trajtim i tillë do të kërkonte arsye shumë të rëndësishme për t'u justifikuar[13]."*

[12] Shih: *Glor kundër Zvicrës*, nr.13444/04, prg. 84, GJEDNJ 2009.
13 Shih: *Guberina kundër Kroacisë*, nr. 23682/13, 73, GJEDNJ 2016.

Komisioneri arrin në përfundimin se, mosplotësimi i standardeve të aksesueshmërisë në Pallatin e Kulturës, në Bashkinë Kamëz, ka sjellë mohim të aksesit për personat me aftësi të kufizuar, në baza të barabarta me të tjerët, dhe se Bashkia Kamëz nuk arriti të provojë se ka marrë masat e duhura për të realizuar në mënyrë progresive aksesueshmërinë në këtë ndërtesë ku zhvillohen aktivitete kulturore dhe është e vendosur biblioteka.

Në këto kushte, Komisioneri arrin në përfundimin se nuk ka asnjë justifikim objektiv dhe të arsyeshëm për trajtimin e padrejtë dhe më pak të favorshëm të cilit i janë nënshtruar personat me aftësi të kufizuar dhe rrjedhimisht trajtimi i padrejtë dhe më pak i favorshëm i personave me aftësi të kufizuar si pasojë e mungesës së aksesueshmërisë së ndërtesën e Pallatit të Kulturës në Bashkinë Kamëz, përbën diskriminim sipas parashikimeve të ligjit nr. 10221, datë 04.02.2010 "*Për Mbrojtjen nga Diskriminimi*", të ndryshuar.

Bazuar në nenin 33, pika 10 të LMD, përcaktohet se: "*Vendimi përmban rregullimet dhe masat e duhura, duke caktuar edhe një afat për kryerjen e tyre",* ndërsa bazuar në nenin 33, pika 12, të LMD, përcaktohet: *"Kur vendos masën, komisioneri siguron që ajo të jetë: a) e efektshme dhe parandaluese; dhe b) në përpjesëtim me gjendjen që e shkaktoi vendosjen e masës".* LMD, në nenin 33/10 të tij, nuk ka përcaktuar masat që duhen marrë për rregullimin e situatës diskriminuese, por e ka lënë në diskrecionin e Komisionerit. Pra, Komisioneri rast pas rasti, vendos se cilat janë rregullimet dhe masat që duhen marrë në mënyrë që të sigurojë mbrojtjen efektive nga diskriminimi të personave që pretendojnë se janë viktima të diskriminimit. LMD, nëpërmjet nenit 33/12, ka vendosur kriteret që duhet të ndjekë Komisioneri në përcaktimin e masës që ai jep nëpërmjet vendimeve të tij.

Komisioneri ka konstatuar sjellje diskriminuese ndaj komunnitetit të personave me aftësi të kufizuar, pasi rezultoi se Bashkia Kamëz nuk ka marrë masa për të siguruar aksesueshmërinë për personat me aftësi të kufizuar të Pallatit të Kulturës. Për rrjedhojë edhe masa rregulluese duhet të jetë në funksion të rregullimit të situatës së diskriminimit dhe garantimin e aksesueshmërisë për personat me aftësi të kufizuar, sipas standardeve të miratuara dhe për të gjitha kategoritë e personave me aftësi të kufizuar.

PËR KËTO ARSYE :

Bazuar në nenet 32 dhe 33, të ligjit nr. 10221, datë 04.02.2010 "*Për mbrojtjen nga diskriminimi",* Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi,

V E N D O S I :

1. Konstatimin e diskriminimit të personave me aftësi të kufizuar nga ana e Bashkisë Kamëz, për shkak të mungesës së aksesueshmërisë në Pallatit të Kulturës, Bashkia Kamëz.

2. Bashkia Kamëz, duhet të marrë masa për të siguruar aksesueshmërinë në Pallatin e Kulturës, në përputhje me stadardet ligjore në fuqi dhe për të gjitha kategoritë e personave me aftësi të kufizuar.
3. Bashkia Kamëz, duhet të marrë masa për hartimin e një plani masash për evidentimin e të gjitha objekteve ekzistuese dhe të shërbimeve, në juridiksionin e saj, për të cilat nevojitet përshtatshmëria, me qëllim parandalimin e situatave diskriminuese ndaj të gjithë personave me aftësi të kufizuar. Pjesë e planit të masave duhet të jetë planifikimi progresiv i fondeve të nevojshme për përshtatjen dhe përcaktimi i afateve kohore për realizimin e përshtatshmërisë.
4. Bazuar në nenin 33 pika 11, të ligjit "*Për Mbrojtjen nga Diskriminimi*", të ndryshuar, Bashkia Kamëz, detyrohet që brenda 30 (tridhjetë) ditëve të njoftojë Komisionerin, lidhur me veprimet e ndërmarra për zbatimin e këtij vendimi.
5. Moszbatimi i këtij vendimi sjell si pasojë ndëshkimin me gjobë.
6. Kundër këtij vendimi lejohet ankim në Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Tiranë, brenda 45 ditëve nga marrja dijeni.

KOMISIONERI

Robert GAJDA

Shkaku: Aftësi e kufizuar
Fusha: Shërbime_Aksesueshmëri_Objekte kulturore
Lloji i vendimit: Diskriminim